

ligt Løfte, og at, naar Lovgivningen fordrer en Ed, saa er det ingenlunde tilstrækkeligt i Stedet derfor at indfætte et høitideligt Løfte. Jeg gaar altsaa ud fra, at Lovgivningen gjør en aldeles bestemt Forskjel imellem disse to Ting, og da navnlig en Forskjel i den Retning, at Eden betragtes som noget mere Bindende, som en høiere Garanti end et blot høitideligt Løfte, hvoraf altsaa simpeltthen følger, at Eden ikke uden videre kan erstattes deraf eller ombyttes dermed. Jeg tror derfor, at det Første, som maa blive at undersøge, naar det af de ærede Medlemmer indbragte Lovforslag tages under Overveielse, er dette, om dette Lovforslag virkelig kan siges at gaa ud paa Ed, om den Forsikring, som aflægges i Overensstemmelse med det, virkelig kan kaldes en Ed, hvilket jeg mener, man maa benægte. Jeg vil ialtsald paastaa, at man ingen Sikkerhed har for, at der er aflagt en Ed, naar Forsikringen afgives paa den Maade som de Herrers Lovforslag er indrettet. Jeg gaar nemlig ud fra, at, naar Ordet „helligt“ er brugt deri, saa har det ikke nogen saadan egenlig specifik Betydning, saa betyder det egentlig ikke Andet end „dyrebart“ eller noget Saadant; der maatte kunne sættes et andet lignende Ord istedetfor, og det vilde jeg ogsaa foretrække for Lydeligheds og Forstaaeligheds Skyld, og for at der ikke skal blive nogen Uklarhed tilbage med Hensyn til, hvad det egentlig er, man vil. Jeg antager som sagt ikke, at dette Ord kan have nogen specifik Betydning, men skulde det have en saadan, saa vilde den omtalte Forandring jo ikke hjælpe derpaa, thi saa vilde man jo kun komme tilbage til det samme Spørgsmaal i en anden Form. Jeg tror derfor, at, naar dette Udtryk „helligt og hjært“ er brugt, saa kunde det ligesaa gjerne omskrives til „dyrebart og hjært“ eller til „hvad jeg sætter høiest“ eller noget Saadant af denne Art, men en Forsikring, som gives i denne Form, er efter min Mening ikke nogen Ed. Betydningen deraf vil jo aldeles afhænge af, hvad der undersøges; den vil ganske afhænge af, hvad den Raagjældende anser for „hjært og dyrebart“ eller „helligt og hjært“; den vil afhænge af, hvad han betragter som det Høieste, og uden at man behøver at vælge saadanne outrerede Exempler som det, at Folk derved kun tænke paa timelig Fordel eller Behagelighed; kan man jo meget godt tænke sig det Menneffe, som ikke kjender andet Høiere end f. Ex. Begrebet Gode, og naar man staar overfor en saadan Mand, og han aflægger den Forsikring, som her er foreslaaet, saa er det jo i Virkeligheden aldeles intet Andet end et Godesord, thi i Ordet „sværger“ ligger der jo ikke nogen saadan mytisk eller magisk Kraft, at det skulde kunne forvandle en Ting til Andet, end hvad den

er. Hvad enten man ganske simpeltthen siger: Jeg forsikrer paa min Gode, at dette er saadant eller saadant, eller man bedre synes om at bruge den Form, at man siger: Jeg sværger ved min Gode, at dette er saadant eller saadant, saa er og bliver Sagen jo dog ikke Andet end den samme. Jeg betragter derfor det foreliggende Lovforslag saaledes, at det ikke indeholder nogen Fyldestgjørelse af Bestemmelsen i Grundlovens § 55, som kræver en Ed, og som ikke lader sig nøie med mindre. Der foreligger nemlig ingen Grund til at antage, at dette Ord skulde være brugt i Grundloven i en anden Betydning, end det ellers bruges i Lovgivningen, og navnlig naar man ser hen til Forhandlingerne om den omtalte Artikel og til dens Tilblivelseshistorie, saa staar det som Noget, der neppe kan være Tvivl underkastet, at Ordet „Ed“ ikke der er brugt i nogen anden Betydning end den, hvori det overhovedet bruges i vor Ret. Dette er derfor min væsentligste Indvending imod Lovforslaget. Hvorvidt man kan komme deraf ved Vædringer i Ord eller i Udtryk, er Noget, som jeg ikke her skal udtale mig videre om; jeg skal forbeholde mig at udtale mig derom, naar jeg ser saadanne Vædringer, men jeg betvivler meget, at man derved kan komme deraf. Det staar nemlig klart for mig, at, naar man vil fastholde — hvad jeg antager, man maa fastholde overfor Lovgivningens Ord —, at der ved Ordet „Ed“ tænkes paa en Forsikring, der er stillet under en eller anden religiøs Sanction, saa er det jo tillige dermed givet, at der kan forekomme Tilfælde, hvor man staar overfor Menneffer, som ikke kunne aflægge en Ed i den Forstand. Det lader sig ikke negte, at dette er muligt. Folk kunne være mere eller mindre klare eller — for ikke at bruge Ordet „aaenhjærtig“ — mere eller mindre tydelige i deres Udtalelser i saa Henseende; men Erfaringen har viist andetsteds, at Folk kunne udtale sig med en saadan aldeles utvetydig Klarhed i den Henseende, at der ingen Tvivl kan være om Besvarelsen. Nogle kunne være tilbøjelige til at vilde udtrykke sig paa en mere gaadefulds Maade om deres Gudsbegreb, hvorledes det er eller ikke er; men der findes ogsaa dem, som rent ud sige, at de ikke tro paa nogen Gud og paa et Liv efter dette. Jeg vil minde om, at denne klare Stilling indtog Bradlaugh i det engelske Parlament; han indlod sig ikke paa nogenjomhelst Forklaring af den Sag, men sagde rent ud: Det er min Tro; men saalænge man fastholder det Begreb om Eden, der ganske utvivlsomt er det, hvorpaa hele vor Lovgivning hviler, at det er en Forsikring, der skal hente en særegen Garanti, en forhøiet Garanti deraf, at den afgives under en vis religiøs Sanction, saa jeg tror ikke det er muligt at skabe